

Seria de autor

•

AURELIU BUSUIOC

CARTIER POPULAR

AURELIU BUSUIOC

UNCHIUL DIN PARIS

AURELIU BUSUIOC (1928, Cobâlca, azi Codreanca, județul Orhei – 2012, Chișinău), scriitor român. Își ia bacalaureatul la Colegiul „C. Diaconovici-Loga” din Timișoara. Urmează Școala Militară de Ofițeri Activi de Transmisiuni din Sibiu, pe care, în timpul examenelor de absolvire (1949), o părăsește, pentru a se alătura familiei, obligată de autoritățile sovietice de ocupație să se „repatrieze”. Se află în lagărul sovietic de filtrare de la Sighet (1949-1950). Este depanator-radio la un atelier din Chișinău, student la Institutul Pedagogic din Chișinău, apoi redactor la Editura de Stat. În 1955 debutează editorial cu placheta de poezii umoristice *Prafuri amare* și cu cartea pentru copii *La pădure*. Lucrează în presa timpului. Îi apar volumele de versuri *Piatra de încercare*, *Firicel de floare rară*, *Dor*, *Poezii*. În 1966 publică romanul *Singur în fața dragostei*. În 1969, la Teatrul *Luceafărul* din Chișinău îi este montată piesa *Radu Ștefan, întâiul și ultimul*, interzisă de autorități după câteva reprezentații. În 1973 îi apare romanul *Unchiul din Paris*, tradus peste un an în rusă, germană (trei ediții), slovacă, bulgară ș.a. În 1986 îi apare romanul *Local – ploi de scurtă durată*. Laureat al Premiului Național (1996). În ultimii 15 ani, publică romanele *Lătrând la lună* (1997, 2012), *Pactizând cu diavolul* (1999, 2013), *Spune-mi Gioni* (2003), *Hronicul Găinarilor* (2006, 2012), *Și a fost noapte...* (2012).

„Rafinat, un pic sceptic și mai mult persiflant, ironic (de cele mai multe ori autoironic), creator de închipuiri și tot el un necruțător dărmător al lor, Ricky (numele acesta nu este numai un diminutiv arbitrar!) ne comunică în mod confidențial (o confidență de salon) cu gravitatea-i în care ușor sesizăm masca bonomiei: „Vine unchiul din Franța. De la Paris”.

Andrei ȚURCANU

CARTIER POPULAR

Aureliu BUSUIOC

Unchiul din Paris

Roman

Ediția a IV-a

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 24 05 87, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.
Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md
Suport juridic: Casa de Avocatură *EuroLegal*
www.cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune
din România și Republica Moldova.*

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBookstore și pe www.cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.

E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.

E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel./fax: (021) 210.80.51

E-mail: romania@cartier.md

www.cartier.md

Taxe de poștă sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier popular* este coordonată de Gheorghe Erizanu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Valentin Guțu

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Tatiana Cunup

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Aureliu BUSUIOC

UNCHIUL DIN PARIS

Ediția a IV-a, octombrie 2013.

Ediția I, Ed. *Cartea Moldovenească*, Ch., 1973;

ed. a II-a, Ed. *Literatura Artistică*, Ch., 1981;

ed. a III-a, Ed. *Litera*, Ch., 2003.

© 2013, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Busuioc, Aureliu.

Unchiul din Paris / Aureliu Busuioc; cop.: Vitalie Coroban. - Ed. a 4-a,

rev. - Chișinău: Cartier, 2013 (Tipogr. „Bons Offices”). - 192 p. -

(Colecția „Cartier Popular”).

500 ex.

ISBN 978-9975-79-854-9.

821.135.1(478)-31

B 96

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI 7

PARTEA A DOUA 65

PARTEA A TREIA 147

PARTEA ÎNTÂI

I

Vine unchiul din Franța.

De la Paris.

De altfel, nici nu-mi imaginez un francez normal care să locuiască în altă parte decât la Paris. Sau cel puțin să declare că locuiește în altă parte. Oricum – Moulin-Rouge, Place d'Étoile, Louvre și așa mai departe. Dacă e să moară, între noi, chiar și eu, anul trecut, când am fost trimis la Karlovy Vary să-mi spăl intestinele (care, nu știu de ce, o dor mai al dracului pe mama decât pe mine!), chiar și eu, zic, tot de la Moscova mă dădeam. Lucru care-i făcea să se învinețească de invidie pe toți federalii ăia cu pietroaie la ficat, veniți de prin dorfurile lor anonime, dar mai ales pe brunhildele lor de categorie semigrea cu degetele ca niște cârnăciori, care nu plesneau numai pentru că erau pline de inele. Îmi amintesc mai cu seamă de unul, un burgher durduliu și fericit, cu vinișoare albastre pe toată fața, care mă întâlnea în fiecare dimineață pe coridorul „Imperialului”, chițcăind: „A, Moskau! Trujba! Trujba!...”

Așa că, să fim înțeleși: vine unchiu-meu de la Paris.

Punct.

Are peste șaptezeci și nu l-am văzut niciodată. Între noi fie vorba, la cei douăzeci și doi de ani ai mei aș mai fi adăugat cu plăcere încă o sută până să-l văd, dar, odată ce vine... Și odată ce maică-mea a inundat toată casa cu lacrimi de fericire, de nu mai afli un colțișor fără igrasie...

Când mi-a citit prima lui scrisoare, acum vreo trei luni, și când am înțeles din toată uriașa serie de sughițuri, „ohuri” și „ahuri” cam despre ce-i vorba, să vă spun drept, mă și vedeam cu un „Jaguar” sau cu un „Mercedes-220” la poartă, răspunzând cu un aer foarte plictisit aprigei curiozități a colegilor: „A, rabla asta! Mi-a adus-o unchiul de la Paris... O mică atenție...” Dar, după ce am reușit s-o repun în simțuri și să scot din plămânii ei plini de suspine câteva informații privind dărnicia lui, am văzut cu ochii aceștia „Mercedesul” meu transformându-se în fotoliu cu roți de bicicletă și pe unchiu-meu... Adică nu, mai rămânea Parisul, dar, cred că mă înțelegeți, interesul nu mai putea fi același...

— Știi, Ricky (Dumnezeule, cum nu poți inventa un nume mai scârbos ca acesta! Cred că și un cotei răpănos ar fi lătrat de indignare, botezat cu asemenea sunete!), știi, suspina mama, e fratele meu mai mare, are șaptezeci și doi de ani, adică nu, stai, e cu șaptesprezece ani mai în vârstă, vasăzică, are șaptezeci și unu de ani, în septembrie... Plânge. Da, în septembrie... A plecat în treizeci și șase... Plânge. S-a supărat și a plecat... și de atunci nu ne-am mai văzut... Idem, cu hohote. O duce rău, Ricky (Ricky!!!), foarte rău, uite ce scrie, e o criză la ei!...

Trebuie să vă spun că economia politică a sistemului capitalist mă interesează numai în preajma examenelor, iar poli-

tica economică și crizele financiare ale unui unchi din acest sistem nu mă interesează deloc, așa că, dacă mă aflu azi aici, la gară, e numai pentru că babacul m-a rugat (pe cinstea mea, m-a rugat!) să conduc eu mașina. Asemenea minuni, să-mi dea el mie volanul, se-ntâmplă foarte rar, așa că, vă imaginați, mi-ar fi fost oarecum să-l refuz... și, cu toate că am avut un drum destul de anevoios („Ai grijă, căscatule, intri cu mașina în troleibuzul din față! Vezi, dobitocule, nu frâna prea tare, cauciucurile costă bani!” – și așa mai departe...), iată-mă totuși aici, gata să strâng mâna, tremurând de vârstă, a unui unchi, ajuns capitalist dintr-o supărare...

A, nu v-am spus, unchiul meu e, mi se pare, proprietarul unui mic (așa, nu prea mare!) restaurant de la marginea Parisului, restaurant pe care însă l-a închis sau l-a vândut zilele astea din motive de criză...

Am mai fost de câteva ori la gară, dar n-am bănuیت nicio-dată că toată lumea asta, care stă cu săptămânile pe peron, toți căscăunii ăștia cu aere grave, plictisite, preocupate, indifferente, curioase, adormite, exaltate – toată gloata asta pestriță – sunt rudele mele. „Uite, Ricky (îîî!...), zice mama, asta-i tanti Lena, o mai ții minte? Sora mai mică a lui... Adică nu, verișoara de-al doilea a lui bunică-ta. Ți amintești? Te ținea în brațe. Sigur, cum să nu-mi amintesc, perfect, când aveam patru luni, am făcut pipi pe rochia ei, cu care trebuia să se ducă la onomastica lui nenea Bazil, care e nepotul de-al treilea al lui... etcetera... Se poate să uiți una ca asta!

Tanti Lena se apropie de noi cu gura până la urechi, trecută prin cel puțin trei cabinete de cosmetică, într-un mantou de piele de mînz (citește: pisică bărbierită!) și însoțită de o ființă

diafană și grăsuță între optsprezece și treizeci de ani, probabil, o, Doamne! tot o rudă... (Aoleu!) E cinci și un sfert, la cinci fix aveam o întâlnire cu Aura în fața teatrului, m-am aranjat – trei zile nu mai vorbește cu mine. O să mă odihnesc! „Vai, strigă ea de departe, cât de fericită ești, Dino! (Adică maică-mea.) Îl credeam cu toții pierdut, și iată... lacrimi. Și băiatul ăsta e... Nu mă-nnebuni! Ricky?!! (Brrr...) Dragul de el, ce-a mai crescut! Și ce frumos s-a făcut! Vino să te pupe mătușica, Ricky! Trei pete de vacs pe obraji – le șterg eu cumva mai încolo, să nu uit. – Mai ții minte cum te duceam în brațe? Cum se poate să uit așa ceva? Vai, cum trece vremea! Mai ieri parcă aveai doi anișori și mi-ai murdărit cu ciocolată fusta de crepdeșin chiar când mă găteam să plec cu Fane (cine-o mai fi și ăsta?) la balul de Anul Nou! Îți amintești?...”

Nu mai așteaptă să-mi amintesc, deși depun eforturi grozave să-mi reconstitui în memorie faptele importante din zbulciumata mea copilărie, o ia de-o mânecă pe ființa diafană și o repede spre mine:

— Mimi, fă cunoștință cu verișorul tău!

— Stai, intervine maică-mea, chiar în momentul în care reflectam asupra celui mai bun mijloc de apărare contra săruturilor, stai, Lenuțo, de ce „verișor”? Dacă tu ai fost verișoară de-al doilea cu mama, Dumnezeu s-o ierte, înseamnă că Mimi – vai, ce dulce e! – îi vine lui Ricky un fel de mătușă, adică nu, chiar...

Mătușa Mimi îmi întinde mânuța transparentă și o strânge pe-a mea cu gingașa forță a unui încercat amator de jiu-jitsu. În timp ce un bariton bine stăpânit pronunță:

— Îmi pare bine. Hai să ne plimbăm.

Probabil, simte oarecare nehotărâre în atitudinea mea, pentru că mă ia de cot și mă pune pe direcție:

— Hai.

— Nu, dragă, de ce de-al treilea? De-al doilea..., mai reușesc să aud din urmă altoul dramatic al lui tanti Lena.

— Unde înveți? mă ispitește baritonul diafan.

— La medicină, tanti.

— Ha, ha. Rahat! mă ia de guler și mă învâрте în fața ei. Stai așa. Ai mutra plină de tencuială. Și, fără alte explicații, scoate din buzunarul meu mic batista liliachie – perechea cravatei! – și îmi înșiră pe față toate rujurile multicolore ale maică-sii.

Inutilă orice încercare de salvare. Mâna ei nu știe mila.

— Nu-ți place medicina? am o voce leșinată.

— A, rahat! Nu, aveam în vedere adresarea asta: „tanti”. Cu așa grad de rudenie ne putem culca. Să nu-mi spui tanti.

Tata mă privește din mijlocul unui grup de bărbați. După sprâncenele lui ridicate înțeleg că-i datorez o explicație. O împing pe dolofană în centrul grupului și salut.

— Mimi, fiica lui tanti Lena. Mătușa mea.

— A, Mimi, se-nseninează Tigru, te-ai făcut fată mare.

— Și grasă, precizează mătușa.

Tata și bărbații râd.

— Da' de unde, grasă... Lipsă de convingere în glas. Reușesc să recunosc printre bărbați un tip pe care-l pusesem la punct, în troleibuz, cu vreo câteva zile în urmă.

— Băiatul meu, Andrei. Tigru îmi pune mâna pe umăr. E destul de grea. Iar dumnealor sunt rudele noastre. Fă cunoștință: Vasile Paierel, inginer, fratele lui...

Și așa mai departe.

Ajung la tipul cu troleibuzul. Mă străduiesc zadarnic să roșesc. Tipul îmi smulge mâna din umăr, mi-o pune la loc și pronunță

câteva sunete pe care nu le descifrez. Zâmbește. Dar sub fruntea lui, destul de îngustă, de altfel, ghicesc încordarea aproape disperată de a-și aminti ceva. Dacă-i și el inginer, sunt pierdut.

— Ricky, miorlăie diafana. Hai să ne plimbăm.

— Da, da, copii, se grăbește Tigrul (își spuneau, probabil, anecdote), plimbați-vă, sigur!

Am scăpat.

O iau pe mătușă-mea de bărbie și o întorc cu fața spre mine:

— Uite ce e, tanti! Dacă mai pronunți o singură dată numele ăsta...

— Ricky?!

— Ei bine, dacă mai pronunți o singură dată numele ăsta blestemat... Își eliberează dintr-o mișcare gușa și mă privește cu interes vădit. ...Să știi că te fac rasol!...

Ea dă ochii peste cap.

— E un nume atât de frumos! Nu cunosc niciun băiat cu asemenea nume!

— Nici n-ai să cunoști. Mă cheamă Andrei. Punct.

— În ce an ești, Ri... În ce an ești, Andrei?

— Trei.

— La ce facultate?

— Curativă.

— Rahat!

— Mai știi și alte cuvinte?

— Eu fac educația fizică. Sunt în anul doi.

— Box?

Se oprește brusc și mă privește cu niște ochi în care pare să se fi dizolvat toată nefericirea omenirii.

— Sunt chiar așa de grasă?

Râde.

Îmi pare rău.

— Pe dracu'. E gluma mea preferată.

— Mă ocup cu aruncarea discului. Rezultate mijlocii. De ce nu veniți pe la noi? Mama zice că în copilărie ne jucam.

Oamenii grași par să fie cu adevărat foarte buni. Trebuie să mai adaug câteva kilograme.

Mimi ar putea face orice magnetofon să roșească. Și are o memorie! În câteva minute aflu atât numele tuturor celor de pe peron, cât și pagini alese din viața a trei băbuțe rămase în sala de așteptare ca să-și mai tragă sufletul.

La urma urmei, nici nu-i chiar atât de grasă. Și are spirit. Neam de-al nostru, ce dracu'!

Se aude un sforăit, niște fluierături și din gălăgia generală ce urmează se poate deduce cu oarecare aproximație că trenul rapid numărul... sosește în gară pe linia...

Peronul încremenește într-o clipă.

Apoi se împrăștie ușurel, ca o picătură de sos gras pe-o față de masă de import, iar încremenește, încearcă agitat să-și definească perimetrul și, în sfârșit, ia forma unui monolit de trupuri și ochi în dreptul locului unde se presupune oprirea vagonului șapte.

Mă uit la tribul acesta și încerc să mi-l imaginez în epoca de piatră: un mamut nu i-ar fi ajuns nici pentru micul dejun.

Săracul unchiul din Franța! Bietul bătrân cârciumar, slăbit și zguduit de crize, jumulit și ciopârțit de toți rechinii financiari ai sistemului economic capitalist... Cine te poartă prin trenuri de lung parcurs la vârsta asta, când e tocmai timpul să te gândești la cele sfinte?

Ori, cel puțin – ce dracu'! – să fi venit într-un „Mercedes-220”... Pe care să-l uiți aici...